

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو: ایوب رضائی در تاریخ: ۹۰/۵/۲۲ رشته: برنامه ریزی درسی
از پایان نامه خود با عنوان: تحلیل محتوای کتابهای درسی دوره ابتدایی با توجه به مسائل
و مباحث روز جهان در برنامه درسی
با درجه عالی و نمره ۱۸ دفاع نموده است.

امضاء اعضای	سمت	نام و نام خانوادگی اعضای هیات داورى
		هیات داورى
	استاد راهنما	۱-دکتر عباس قلتاش
	استاد مشاور	۲-دکتر ویدا فلاحی
	استاد داور	۳-دکتر حجت اله فانی
	استاد داور	۴-دکتر احمد رضا اوجی نژاد

مراتب فوق مورد تأیید است.

مدیر/معاونت پژوهشی
مهر و امضاء

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

رشته: برنامه ریزی درسی

عنوان :

تحلیل محتوای کتابهای درسی دوره ابتدایی با توجه به مسائل و

مباحث روز جهان در حوزه برنامه درسی

استاد راهنما:

دکتر عباس قلتاش

استاد مشاور:

دکتر ویدا فلاحی

نگارش:

ایوب رضائی

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به:

بی شک آنچه در این مجموعه گرد آمده حاصل رنج روزها و شبهای زیادی است که شمع وجود پدر، مادر، همسر و فرزندان عزیز و دلبندم ریحانه و فاطمه روشنی بخش راهم بود. اکنون به یاری پروردگار و همدلی پدر، مادر، همسر و فرزندانم به پایانی رسیدم که خود آغازی است دوباره، در راهی پر فراز و نشیب و مرا یاری سپاس زحماتشان نیست. از این رو واژه ها را به یاری گرفته ام تا آهنگ کلام ستایشگر همراهیشان باشد. تنها بهانه بودنم:

دستهای پر محبت تان را بوسه می زنم و ذره ذره وجودم را نثار دریای عشق و محبت تان می کنم.

سپاس و قدردانی

خدای بی همتا که بدون عنایت او هیچ آغازی را پایانی نیست.
سرانجام پس از پایان تدوین و نگارش این مجموعه شایسته است از جناب آقای دکتر عباس قلتاش که همواره با سعه صدر و گشاده رویی پذیرای زحمات بوده و در تمام مراحل انجام پایان نامه با راهنمایی های دلسوزانه خود راهگشای این مسیر طولانی بوده اند. صمیمانه تشکرو قدردانی می نمایم.

همچنین از زحمات بی شائبه سرکار خانم دکتر ویدا فلاحی که با مشاوره استادانه خود، اینجانب را در به پایان رساندن این مجموعه یاری نموده اند سپاسگزاری می نمایم.

چکیده :

هدف اصلی این پژوهش تحلیل محتوای کتابهای درسی دوره ابتدایی از نظر پرداختن به مسائل و مباحث روز جهان بود. مسائل و مباحث جهانی که در این پژوهش به آن پرداخته شد عبارتند از: آموزش چند فرهنگی، آموزش شهروندی، آموزش توسعه، آموزش محیطی، آموزش حقوق بشر، صلح و برابری، آموزش رسانه ها و فناوری اطلاعات و آموزش سلامت. این پژوهش هم به روش توصیفی و هم به روش تحلیل محتوا انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش مجموعه کتابهای درسی دوره ابتدایی است که در سال ۱۳۸۹ چاپ شده اند، نمونه های مورد بررسی شامل ۲۲ کتاب بود. در جمع آوری اطلاعات از سیاهه تحلیل محتوا استفاده شد. روایی سیاهه توسط اساتید صاحب نظر تأیید و برای سنجش پایایی از چند تحلیل گر استفاده شد که پس از انجام تحلیل کتابها، ضریب توافق بین تحلیل ها حدود ۹۷/۰۹ بود. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات آمار توصیفی و استنباطی با استفاده از آزمون خی دو بود. بر اساس این پژوهش میزان توجه به مباحث و مسائل روز جهانی در کتابهای دوره ابتدایی متفاوت است و در بعضی از کتابها بیش از حد انتظار و در بعضی دیگر پایین تر از حد انتظار به این مسائل پرداخته شده است در مجموع میزان توجه به مفاهیم آموزش شهروندی و سلامت در حد مطلوب و میزان توجه به مفهوم آموزش رسانه در حد مطلوب نمی باشد. همچنین میزان توجه به مباحث و مسائل روز جهان در کتابهای تعلیمات اجتماعی، علوم تجربی و هدیه های آسمان بیشتر از حد انتظار و در کتابهای بخوانیم و بنویسیم کمتر از حد انتظار است.

کلیدواژه ها: مسائل جهان، کتابهای درسی، دوره ابتدایی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
أ	تقدیم به.....
ب	سیاس گزاری
ت	چکیده
ث	فهرست مطالب.....
د	فهرست جداول.....
ذ	فهرست نمودار.....
فصل اول - طرح تحقیق	
۲	مقدمه.....
۵	بیان مسئله.....
۷	اهمیت و ضرورت پژوهش.....
۹	اهداف پژوهش.....
۱۰	سئوالات پژوهش.....
۱۰	تعریف نظری و عملیاتی متغیرها.....
فصل دوم- ادبیات و پیشینه ی پژوهش	
الف) مبانی نظری پژوهش	
بخش اول: آموزش و پرورش ابتدایی	
۱۳	تعریف آموزش و پرورش.....
۱۵	ویژگی های آموزش و پرورش دوره ابتدایی.....
۱۶	اصول آموزش و پرورش ابتدایی.....

اهداف آموزش و پرورش ابتدایی.....	۱۶
برنامه های درسی دوره ابتدایی.....	۱۷
ویژگی های محتوای آموزشی دوره ابتدایی.....	۱۸
بخش دوم:مباحث و مسائل روز جهانی	
اهمیت مسائل و مباحث جهانی در برنامه درسی.....	۲۲
آموزش چند فرهنگی.....	۲۷
هدف های آموزش چند فرهنگی.....	۳۰
آموزش محیط.....	۳۱
آموزش شهروندی.....	۳۴
آموزش رسانه ها و فناوری اطلاعات.....	۳۸
کارکردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات.....	۳۹
آموزش توسعه.....	۴۰
امکان و امتناع توسعه.....	۴۲
عوامل موثر در توسعه.....	۴۴
آموزش بهداشت و سلامت.....	۴۷
تاریخچه ی بهداشت عمومی.....	۴۷
بهداشت فردی.....	۴۹
آموزش بهداشت.....	۵۲
اهداف آموزش بهداشت.....	۵۲
آموزش حقوق بشر، صلح و برابری.....	۵۳
ب)پیشینه پژوهش	
پژوهش های خارج از کشور.....	۵۷

۶۴	پژوهش های داخل کشور.....
۶۸	جمع بندی.....
	فصل سوم- روش شناسی پژوهش
۷۲	مقدمه.....
۷۲	روش تحقیق.....
۷۲	جامعه آماری.....
۷۲	نمونه و روش نمونه گیری.....
۷۳	ابزار جمع آوری اطلاعات.....
۷۳	روش اجرای پژوهش.....
۷۴	روش تجزیه تحلیل آماری داده ها.....
	فصل چهارم- یافته های پژوهش
۷۶	مقدمه.....
۷۶	یافته های توصیفی.....
۹۱	تحلیل استنباطی.....
	فصل پنجم- بحث و نتیجه گیری
۹۹	خلاصه تحقیق.....
۱۰۱	بحث و نتیجه گیری.....
۱۰۶	محدودیت های تحقیق.....
۱۰۷	پیشنهادهای پژوهش.....
۱۰۹	فهرست منابع.....

پیوست

چکیده انگلیس

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۴-۱ فراوانی مشاهده شده مفاهیم در کتب پایه اول ابتدایی.....	۷۷
جدول ۴-۲ فراوانی مشاهده شده مفاهیم در کتب پایه دوم ابتدایی.....	۷۹
جدول ۴-۳ فراوانی مشاهده شده مفاهیم در کتب پایه سوم ابتدایی.....	۸۱
جدول ۴-۴ فراوانی مشاهده شده مفاهیم در کتب پایه چهارم ابتدایی.....	۸۳
جدول ۴-۵ فراوانی مشاهده شده مفاهیم در کتب پایه پنجم ابتدایی.....	۸۵
جدول ۴-۶ فراوانی مشاهده شده مفاهیم در کتب مقطع ابتدایی.....	۸۷
جدول ۴-۷ فراوانی مشاهده شده مفاهیم در پایه های دوره ابتدایی.....	۸۹
جدول ۴-۸ مقایسه میزان توجه به مفاهیم در کتب دوره ابتدایی.....	۹۱
جدول ۴-۹ مقایسه میزان توجه به مفاهیم در پایه های دوره ابتدایی.....	۹۲
جدول ۴-۱۰ مقایسه میزان توجه به مفاهیم در پایه اول ابتدایی.....	۹۳
جدول ۴-۱۱ مقایسه میزان توجه به مفاهیم در پایه دوم ابتدایی.....	۹۴
جدول ۴-۱۲ مقایسه میزان توجه به مفاهیم در پایه سوم ابتدایی.....	۹۵
جدول ۴-۱۳ مقایسه میزان توجه به مفاهیم در پایه چهارم ابتدایی.....	۹۶
جدول ۴-۱۴ مقایسه میزان توجه به مفاهیم در پایه پنجم ابتدایی.....	۹۷

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار شماره ۱: فراوانی مشاهده شده مفاهیم در کتب پایه اول ابتدایی.....	۷۸
نمودار شماره ۲: فراوانی مشاهده شده مفاهیم در کتب پایه دوم ابتدایی.....	۸۰
نمودار شماره ۳: فراوانی مشاهده شده مفاهیم در کتب پایه سوم ابتدایی.....	۸۲
نمودار شماره ۴: فراوانی مشاهده شده مفاهیم در کتب پایه چهارم ابتدایی.....	۸۴
نمودار شماره ۵: فراوانی مشاهده شده مفاهیم در کتب پایه پنجم ابتدایی.....	۸۶
نمودار شماره ۶: فراوانی مشاهده شده مفاهیم در کتب مقطع ابتدایی.....	۸۸
نمودار شماره ۷: فراوانی مشاهده شده مفاهیم در پایه های دوره ابتدایی.....	۹۰

فصل اول

طرح تحقیق

مقدمه

وظیفه آموزش و پرورش افراد جامعه به عنوان عاملی پایه و بنیادی بر عهده نظام تعلیم و تربیت است. اهمیت عملکردهای آموزش و پرورش تا آنجاست که روسو آن را کشتی نجات بشر اجتماعی (کوی^۱، به نقل از یمنی دوزی، ۱۳۷۸)، کانت، ایزاری برای انسان نمودن انسان (نقیب زاده، ۱۳۷۶) و صاحب نظران دیگر جدای از ویژگی های فردی و هر نوع تبعیض آن را عاملی معنا بخش به زندگی همه ی افراد جامعه می دانند (صباغیان، ۱۳۷۵).

بررسی تحولات جهان در نیم قرن اخیر نشان می دهد که تغییراتی بسیار عمیق در باورها و ارزشها و سبک های زندگی مردم جهان به وقوع پیوسته است. گسترش جهانی این تغییرات، همواره دامنه و شدت بیشتری می یابد، این تغییرات که ناشی از تحولات سیاسی و اقتصادی جهان و پیشرفتهای فناوری اطلاعات در عصر حاضر است، متقابلاً تأثیری عظیم بر جوانب گوناگون زندگی اجتماعی و فرهنگی به جای گذاشته است و افراد را از مردمانی محلی و ملی به انسانهایی جهانی تبدیل کرده است (رفیعی فنود، ۱۳۸۱).

آموزش و پرورش برای پویایی و بالندگی ناگزیر است مدرسه را به دنیای واقعی پیوند بزند و در کنار ارائه ی دانش های تخصصی در رشته های علمی، به دانش آموزان کمک کند دانش و مهارتهایی را کسب کنند، که بتوانند در مواجهه با وضعیت و مقتضیات عصر جدید، از جمله جهانی شدن، موفق باشند. در جهانی که فناوری در آن شتابان تغییر می کند و دانش به نحو روز افزون تولید می شود، آموزش و پرورش باید بیش از مجموعه ای خاص از اطلاعات را تعلیم دهد.

آموزش و پرورش باید به بسط و شکوفایی قابلیت های آدمی بپردازد و مهیای پرورش شهروند جهانی باشد(عطاران،۱۳۸۲).

انسان امروز صرفاً موجودی منحصر در خانواده و جامعه و کشور خود نیست، بلکه بخشی جدایی ناپذیر از جهان بشری و مناسبات جهانی است. ما چه بخواهیم و چه نخواهیم هر فردی متأثر از مناسبات جهانی است و به صورت موجودی جهانی در آمده است (اینگلهارت^۱، ۲۰۰۰). در چنین شرایطی ما باید با رشد و پرورش ویژگی های شهروندی و تمدنی خود هم به صورتی فعال در مناسبات جهانی قرار گیریم و هم با حفظ استقلال و اعتلای فرهنگی و تاریخی و ملی خود، راه عزت و اقتدار در جهان معاصر را بیماییم و بتوانیم نقش مثبت و مؤثر خود را در مناسبات جهانی ایفا کنیم .

در مورد اهمیت و ضرورت توجه به مسائل جهانی و اتخاذ رویکردی جهان نگر در آموزش و پرورش به شکل عام و برنامه های درسی به شکل خاص، خوشبختانه در کشور ما در سالهای اخیر سمینارهای متعددی برگزار شده، که از میان آنها می توان به سمینار جهانی شدن و اطلاع رسانی در دانشگاه فردوسی مشهد (۱۳۸۰)، همایش جهانی شدن و تعلیم و تربیت جهاد دانشگاهی دانشکده ی علوم تربیتی تهران و دفتر مطالعات سیاسی وزارت امور خارجه (۱۳۸۳)، همایش جهانی شدن و نظام آموزش کشور، پژوهشکده ی مطالعات راهبردی تهران (۱۳۸۲)، سمینار برنامه های درسی و فناوری اطلاعات انجمن مطالعات برنامه های درسی ایران (۱۳۸۳)، همایش تربیت شهروند جهانی دانشگاه تهران (۱۳۸۵)، همایش برنامه درسی و تربیت شهروندی دانشگاه آزاد مرودشت (۱۳۸۹)، اشاره کرد . با پذیرش ضرورت توجه به مسائل جهانی در برنامه های درسی این پژوهش در دو مرحله انجام شد. ابتدا برای استخراج موارد مهم و مشترک با رویکرد جهانی، که باید در برنامه های درسی مورد توجه قرار گیرند مبانی نظری آموزش های همه جانبه و جهان نگر مورد مطالعه قرار گرفت، تا مفاهیم کلیدی و مؤلفه های آن استخراج

گردد، سپس محتوای کتابهای درسی دوره ابتدایی با توجه به این چهارچوب تحلیل شد تا مشخص شود محتوای کتابهای درسی تا چه اندازه با توجه به آموزشهای همه جانبه و جهانی نگر تدوین شده اند و به طور مشخص تر ، تا چه میزان در متن کتابهای درسی دوره ابتدایی به مسائل و قضایای مشترک جهانی توجه شده است ؟

بیان مساله

نظام آموزش و پرورش هر کشور مجموعه تدابیر سازمان یافته ای است، که امکانات بالقوه آدمیان را تحقق می بخشد و شرایط مناسبی را در قالب برنامه ها و فرصت های آموزشی در اختیار فرگیران قرار می دهد تا بتوانند با سرمایه های فرهنگی و تجربه های پیشینیان آشنا شوند (حسینی نسب، ۱۳۸۷).

از آنجاکه آموزش دوره ابتدایی به عنوان مبنا و اصل همه آموزش ها مطرح می شود و در واقع سنگ زیر بنای نظام آموزشی به شمار می آید، توجه اساسی به این دوره، اهمیت ویژه ای دارد. محتوای کتابهای این دوره در ذهن دانش آموزان اولین نقش هایی هستند که بر لوحی صاف و سفید نقش می بندد. دانش آموزان با خواندن این کتابها می توانند اولین آگاهی ها را درباره آداب و رسوم، قوانین و مقررات و مهارتهای اجتماعی، بدست آورند (آقاجانی، ۱۳۸۱).

گرچه در فرایند برنامه ریزی درسی با مشخص شدن محورها و اهداف برنامه، انتخاب و سازماندهی محتوا تا حد زیادی تسهیل می شود، اما فرایند انتخاب محتوا همواره از حساسیت و اهمیت ویژه ای برخوردار بوده است، این حساسیت و اهمیت نیز بیشتر به علت ماهیت تصمیماتی است که درباره محتوا اتخاذ می گردد (فتحی و اجارگاه، کورش ۱۳۸۷).

تحولات جهانی، از جمله گسترش روز افزون دامنه ی ارتباطات به یاری پیشرفتهای علمی و فناوری، سبب به هم پیوستگی و در هم تنیدگی مسائل جهانی شده است. این وضعیت جدید اقتضاعات و الزاماتی را در همه ی حوزه های تأثیر گذار زندگی انسان و در ابعاد فردی و اجتماعی بدنبال داشته و آموزش و پرورش به شکل عام و حوزه ی برنامه های درسی به شکل خاص نیز از این امر برکنار نبوده اند. در این زمینه، علاقه بند (۱۳۷۹) بر این باور است که نهاد

اجتماعی آموزش و پرورش چون سایر نهادها در خلأ عمل نمی کند و نه تنها جزئی از کل به حساب می آید، بلکه در معادلات بین المللی نیز جزئی از کل نظام جهانی به شمار می رود و بالطبع با سایر جریانهای اجتماعی در کنش متقابل است. تافلر (ترجمه خوارزمی، ۱۳۷۷) با اشاره به این که نهادها ی آموزش و پرورش به شدت تحت تأثیر رویکردهای جهانی قرار دارند، عقیده دارد که با توجه به اهداف مهم مدرسه، که آماده سازی کودکان و نوجوانان برای زندگی در جامعه است، انتظار می رود که آموزش و پرورش با تغییرات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در سطح ملی و بین المللی متناسب همسو و هم جهت باشد. او در ادامه نتیجه می گیرد که اگر آموزش و پرورش با رویکردهای جهانی همسو نباشد، منسوخ خواهد شد و آموزشهای غیر رسمی و فرا ملی جای آن را خواهند گرفت (افتخاری، ص ۵۵۶).

در گذشته ای نه چندان دور، می شد تصور کرد که نظامهای تعلیم و تربیت بدون توجه به تنوع و گوناگونی فرهنگها و باورهای مردم در دیگر سرزمین ها و بدون توجه به آن چه خارج از مرزهای جغرافیایی قراردادی می گذرد، برنامه ریزی کنند. اما امروزه و با از میان رفتن مرزهای قرار دادی سنتی و با توجه به تأثیر تحولات یک منطقه بر دیگر مناطق جهان، ناگزیر باید در امر برنامه ریزی و بخصوص در تألیف و تدوین برنامه های درسی، به این مهم توجه شود. در این خصوص کاردان (۱۳۸۱) اشاره می کند که در عصر مبادله اطلاعات، تصور انسان و ویژگیهای او تنها در درون جامعه ای خاص ممکن نیست و در این امر نمی توان از تأثیر جامعه به معنای جهانی آن غافل بود. در این زمینه، به منظور جلوگیری از تأخر فرهنگی باید به چاره جویی پرداخت و نخستین گام، شناخت وضعیت موجود و کمبودها و کاستی های آن در مقایسه با وضعیت مطلوب است (ص ۱۵).

با پذیرش اهمیت توجه به ابعاد جهانی در امر تعلیم و تربیت و ضرورت توجه به مسائل و قضایای جهانی در برنامه های درسی سؤال اساسی پژوهش اینست که اگر آموزش و پرورش

بخواهد در جهت توجه به تحولات جهانی حرکت کند، باید چه مواردی را در محتوای برنامه های درسی ملحوظ دارد و وضعیت فعلی کتابهای درسی چگونه است ؟

به عبارت دیگر ، با اذعان به اینکه همه ی انسانها عضو جامعه جهانی هستند و با چالش ها و مشکلات متعددی مواجه اند و داشتن دیدگاهی جهانگرا برای تهیه برنامه های درسی ، سهم بسزایی در حل این معضلات دارد ، دانش آموزان، چه میزان با مسائل و مباحث روز جهان آشنا هستند، و وضعیت فعلی در این زمینه چگونه است ؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

فرایند جهانی شدن از دهه هشتاد قرن بیستم به صورت گسترده در محافل علمی مورد توجه قرار گرفته است . جهانی شدن فرایند تک بعدی نیست، بلکه پدیده ای منسجم و یکپارچه است که در تمام عرصه های اجتماعی رسوخ کرده و پدیده ای چالش گراست، به گونه ای که ابعاد آن قلمرو وسیعی از مفاهیم کلاسیک همچون نظم ، دولت ، اقتدار، حاکمیت ، فرهنگ ، امنیت و..... را در نوردیده و زمینه را برای تفسیر و باز تعریف آنها فراهم کرده است (لطف آبادی، ۱۳۸۵).

فرایند جهانی شدن به عنوان مهم ترین چالش قرن بیست و یکم، تأثیری ژرف بر حیطه های مختلف زندگی داشته است. تثبیت روابط سرمایه داری نشان از نهادینه شدن بعد اقتصادی در عرصه ی جهانی است. جنبه فرهنگی جهانی شدن به مفهوم تسلط ارزشهای فرهنگی ویژه و مشروعیت جهانی یافتن آن است. جهانی شدن فرهنگ بر جهانی سازی هنجارها ، عقاید و اهداف یک فرهنگ و تمدن خاص بدون توجه به تمایزها و تفاوتهای فرهنگی ، تاریخی و اجتماعی با دیگر ملتها و تمدنهاست . جهانی شدن به این معنا توأم با ویژگی هایی چون یکسان سازی یا همانند سازی فرهنگها، قداست زدایی و در هم شکستن مقاومت ارزشی و عقیدتی ملتهای دیگر است. بدون شک فرایند جهانی شدن همواره با موانع و مشکلات فراوانی روبرو است. مهم ترین این مسائل و مشکلات که از مسائل همه جانبه ی

فراگیرندگان، و مشکلات مشترک انسانها در هزاره سوم به شمار می رود عبارتند از: (۱) افزایش خشونت: امروزه به موازات افزایش ارتباطات، شاهد بروز و ظهور خشونت هستیم. لذا آموزش چند فرهنگی، آموزش صلح و حقوق بشر در زمینه ی ایجاد نگرش های لازم برای کنترل خشونت می تواند تا حد بسیاری مؤثر باشد. (۲) فقر و نابرابری و تبعیض: این موارد از جمله مشکلات جدی در سطح جهان و ناشی از نگرشهای تبعیض آمیز، توزیع ناعادلانه ی ثروت و بی توجهی به بهره برداری درست از منابع است. نبود مشارکت فعالانه در تصمیم گیریهای جامعه، وجود تبعیض اقتصادی، تبعیض جنسیتی و نژادی از بارزترین نمودهای تبعیض است. لذا آموزش توسعه ، آموزش شهروندی و آموزش برابری در این زمینه مؤثر می باشد. (۳) مشکلات مربوط به بهداشت جسمی و روانی: گسترش آسیب های اجتماعی نظیر سوء مصرف مواد در سالهای گذشته ، شاهد آمارهای نگران کننده از افزایش مشکلات روحی و روانی در سطح جامعه بودیم ، سوء مصرف مواد مخدر و گسترش بیماریهایی نظیر ایدز و هیپاتیت ، سلامت بسیاری از افراد جامعه را در معرض خطر قرار داده است.

با توجه به این که از مهم ترین ویژگی های انسان متعادل ، برخورداری از سلامت و بهداشت جسمی و روانی است، آموزش سلامت به ارائه مفاهیمی می پردازد که در سلامت و بهداشت جسمی و روانی موثرند. (۴) مشکلات مربوط به محیط زیست: نابودی جنگل ها ، افزایش گازهای گلخانه ای و افزایش دمای زمین، صید بی رویه آبزیان ، آلودگی آب و ذوب شدن یخ های قطبی، در زمره ی مشکلات مهم زیست محیطی در سطح جهان قرار دارند. در حقیقت، برخورد نامهربانه و سلطه گرانه ی انسان با طبیعت به حدی رسیده که هم زندگی خود و هم طبیعت را به خطر انداخته است. لذا آموزش محیطی در جهت نگرش لازم در مورد به هم پیوستگی مسائل زیست محیطی در سطح جهان و لزوم تلاش های جدی انسان برای حفظ طبیعت، که خود نیز جزئی از آن است، مؤثر می باشد (حکیم زاده ۱۳۸۵).

۵) کاربرد رسانه ها و آفت های عصر اطلاعات: انفجار دانش و گسترش روز افزون اطلاعات و مبادله ی سریع آن ها در عین حال که فرصتی برای ایجاد همدلی و ارتباط بیش تر با انسانها و دستیابی آسان تر به پیشرفت ها و یافته های علمی است، آفت های خاص خود را نیز دارد. گذراندن بیش از حد وقت در دنیای مجازی و استفاده های تفننی و آسیب رسان از اینترنت و ماهواره، از جمله ی این آفت هاست. لذا آموزش رسانه ها به ایجاد مهارتهای لازم برای استفاده ی صحیح از رسانه ها معطوف است (حکیم زاده، ۱۳۸۵).

در همه ی این موارد آموزش صحیح حکم پیشگیری اولیه را دارد. برنامه های درسی محمل مناسبی برای ارائه دانش، تغییر نگرش و آموزش مهارتهایی است که به دانش آموزان یعنی بزرگسالان و تصمیم گیرندگان آینده کمک می کند تا کمتر با این مشکلات مواجهه شوند و در صورت مواجهه تصمیماتی سازنده اتخاذ کنند. لذا بررسی وضعیت موجود کتابهای درسی از این جهت مهم است که تصویر دقیقی از کم و کیف توجه به این مضامین به دست می دهد و در راستای پوشش دادن حیطه ها و برنامه های درسی مغفول، بینش های لازم را برای دست اندرکاران برنامه درسی فراهم می نماید.

اهداف پژوهش

با توجه به موارد ذکر شده هدف کلی این پژوهش عبارت است از:

- ۱- توصیف و تبیین میزان توجه به مسائل و مباحث جهانی در کتابهای دوره ابتدایی
- ۲- مقایسه میزان توجه به مسائل و مباحث مشترک جهانی در پایه های مختلف تحصیلی دوره ابتدایی

در زمینه های تحقق این هدف کلی، اهداف خرد عبارت است از:

- ۱- توصیف و مقایسه میزان توجه به مسائل و مباحث جهانی در کتابهای درسی اجتماعی، علوم تجربی، بخوانیم، بنویسیم و هدیه های آسمان دوره ابتدایی
- ۲- توصیف و تبیین چگونگی توجه به مسائل و مباحث جهانی در پایه اول ابتدایی